

SAŽETAK PRESUDE

WENNER PROTIV NJEMAČKE OD 1. RUJNA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 62303/13

Njemačke vlasti su propustile temeljito ispitati koja terapija bi bila prikladna za liječenje dugogodišnjeg ovisnika u zatvoru

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je ovisnik o heroinu od 1973. godine, HIV pozitivan je od 1988. godine. Od 2001. godine smatra se osobom sa 100-postotnim invaliditetom te prima invalidsku mirovinu.

Tijekom liječenja od ovisnosti, podnositelj je bezuspješno primjenjivao različite vrste terapija. Od 1991. do 2008. godine liječio se medicinski propisanom i nadziranom zamjenskom terapijom.

Godine 2008. podnositelj je bio uhićen zbog sumnje da je počinio kazneno djelo nezakonite trgovine drogom te mu je određen pritvor. Tijekom pritvora, zamjenska terapija koju je podnositelj do tada primjenjivao, bila je prekinuta protivno njegovoj volji. U lipnju 2009. godine podnositelj je osuđen za nedopuštenu trgovinu opojnim drogama te mu je izrečena šestogodišnja kazna zatvora. Prvostupanjski sud je odredio smještaj podnositelja u ustanovu za liječenje od ovisnosti, nakon što protekne šest mjeseci od početka izdržavanja kazne zatvora. U skladu s nalogom suda, podnositelj je u prosincu 2009. godine premješten u rehabilitacijski centar, gdje je podvrgnut apstinencijskom programu odvikavanja od ovisnosti, bez dodatne zamjenske terapije. U travnju 2010. godine podnositelj je ponovno vraćen u zatvor, u skladu s nalogom nadležnog suda. Drugostupanjski sud u Münchenu odbio je podnositeljevu žalbu protiv navedene odluke, smatrajući da se više nije moglo očekivati, s dovoljnom vjerojatnošću, da bi podnositelj mogao biti izliječen od ovisnosti ili da bi se njegova ponovna zloupotreba opojnih droga mogla spriječiti na duže razdoblje. Naime, podnositelj je tajno konzumirao metadon u klinici te nije pokazivao dovoljno motivacije tijekom liječenja.

Podnositelj je u lipnju 2011. godine podnio zahtjev zatvorskim vlastima za ponovnim određivanjem zamjenske terapije. Podnositelj je zahtijevao da potrebu propisivanja zamjenske terapije u njegovom slučaju ispita specijalizirani liječnik. U skladu s mišljenjem vanjskog liječnika interne medicine, podnositelj je smatrao da bi zamjenskom terapijom kronična neurološka bol koju trpi bila osjetno ublažena, s obzirom da je prilikom ranije primjene zamjenske terapije osjećao manju bol. Zatvorske vlasti su odbile podnositeljev zahtjev, navodeći da zamjenska terapija nije potrebna niti kao mjera pružanja liječničke pomoći zatvorenicima, niti je prikladna za rehabilitaciju podnositelja. Zatvorske vlasti su posebno istaknule da tijekom petomjesečnog liječenja u rehabilitacijskom centru podnositelj nije primao zamjensku terapiju te da nakon tri godine provedene u zatvoru više nije pokazivao niti fizičke simptome odvikavanja. Vezano uz podnositeljevu društvenu rehabilitaciju, zatvorske vlasti su dodale da je glavni razlog korištenja zamjenske terapije sprječavanje ponovnog uključivanja ovisnika u kriminalitet povezan s drogom, dok u zatvoru takvih rizika nema.

U žalbi podnesenoj Regionalnom sudu u Augsburgu, podnositelj je naveo da zatvorske vlasti nisu ispitale je li zamjenska terapija u njegovom slučaju bila potrebna, odnosno jesu li bili ispunjeni uvjeti predviđeni Smjernicama Savezne liječničke komore za zamjensku terapiju

ovisnika. Pozivajući se na navode zatvorskih vlasti, sud je odbio podnositeljevu žalbu te je dodao da pribavljanje mišljenja specijaliziranog liječnika nije bilo potrebno jer zatvorski liječnici imaju dovoljno znanja za odlučivanje o zamjenskoj terapiji. Žalbeni sud u Münchenu odbio je podnositeljevu žalbu kao neosnovanu te je potvrdio odluku Regionalnog suda. Dana 10. travnja 2013. godine Savezni ustavni sud odbio je razmotriti podnositeljevu ustavnu tužbu bez navođenja obrazloženja.

Dana 3. prosinca 2014. godine podnositelj je pušten iz zatvora. Nakon liječničkog pregleda, na kojem je utvrđeno da je pozitivan na metadon i kokain, podnositelju je propisana zamjenska terapija.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva je prigovorio da je odbijanje davanja zamjenske terapije tijekom izdržavanja kazne zatvora naštetilo njegovom zdravlju te da je zbog toga trpio kroničnu bol, kao i da je odbijanje zahtjeva za pribavljanjem mišljenja liječnika specijalista o zamjenskoj terapiji predstavljalo nečovječno postupanje, pri čemu je došlo do povrede čl. 3 Konvencije (zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja).

OCJENA SUDA

Sud je bio pozvan utvrditi je li država postupala u skladu s pozitivnim obvezama koje proizlaze čl. 3 Konvencije, konkretno, je li osigurala da razina zaštite podnositeljevog zdravlja u zatvoru bude usporediva s razinom zaštite koju država pruža osobama na slobodi. Stranke se spore o tome je li zamjenska terapija predstavljala odgovarajuće liječenje koje, u skladu sa svojim pozitivnim obvezama, trebaju pružiti države. Sud je prihvatio da države imaju određenu slobodu procjene prilikom izbora metode liječenja zatvorenika. U načelu, to se odnosi i na izbor između apstinencijske i zamjenske terapije.

Sud nije trebao odlučiti je li zamjenska terapija doista bila potrebna podnositelju, već jesu li njemačke vlasti ponudile uvjerljive dokaze da su podnositeljevo zdravlje i njegovo liječenje bili procijenjeni na odgovarajući način te da mu je u zatvoru bila pružena potrebna zdravstvena zaštita.

Sud je primijetio kako postoji više elemenata koji ukazuju da je zamjenska terapija predstavljala neophodnu metodu liječenja podnositelja. Kao prvo, podnositelj je bio ovisnik o opijatima dugi niz godina te su svi pokušaji liječenja bili bezuspješni. Kao što je i domaći sud sam potvrdio, više se nije moglo očekivati s dovoljnom vjerojatnošću da bi se podnositelj mogao izliječiti od ovisnosti ili da bi se njegova ponovna zloupotreba droga mogla spriječiti na dulje razdoblje. Prije odlaska u zatvor, u razdoblju od 1991. do 2008. godine, podnositelj je primjenjivao zamjensku terapiju kao metodu liječenja od ovisnosti.

Prema istraživanju koje je naručilo Savezno ministarstvo zdravstva, zamjenska terapija predstavlja najbolju moguću terapiju za liječenje ovisnosti o opijatima. Prema statističkim podacima, programi zamjenske terapije primjenjuju se u 41 od 47 zemalja članica Vijeća Europe te se u 30 od 47 zemalja takva terapija pruža zatvorenicima. U Njemačkoj, takva terapija je, u načelu, bila dostupna zatvorenicima te je takva praksa bila u skladu s načelima Vijeća Europe o pružanju zdravstvene zaštite u zatvorima. Standardi Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja¹ i Europska

¹ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT)

zatvorska pravila utvrdili su načelo jednakosti u pružanju zdravstvene zaštite prema kojemu se zatvorenicima zdravstvena zaštita treba pružiti pod istim uvjetima kao i osobama na slobodi.

Nadalje, Sud je primijetio da je vanjski liječnik interne medicine, koji je osobno pregledao podnositelja, predložio da zatvorski liječnici ponovno razmotre podnositeljev zahtjev za zamjenskom terapijom koju je primao i prije odlaska u zatvor. Da je zamjenska terapija bila najprikladnija metoda liječenja podnositelja od ovisnosti, ukazuje i činjenica da mu je ona bila ponovno propisana po izlasku iz zatvora.

Sud nije bio uvjeren argumentima njemačkih vlasti da podnositelj, nakon što nije primao zamjensku terapiju nekoliko mjeseci, nije više pokazivao fizičke simptome odvikavanja. Sud je primijetio da je, tijekom boravka u zatvoru, podnositelj trpio kroničnu bol koja nije bila vezana uz fizičke simptome odvikavanja te da mu je zamjenska terapija bila prekinuta protivno njegovoj volji. Budući da niti apstinencijska terapija nije smatrana prikladnom za liječenje podnositelja, zatvorske vlasti su trebale utvrditi koja bi vrsta terapije bila prikladna za podnositelja. Sud je smatrao kako nedavanje zamjenske terapije nije smjelo biti motivirano neostvarivim ciljem da podnositelj nadvlada svoju ovisnost. Domaće vlasti, a posebno sudovi trebale su uz pomoć liječnika specijaliziranog za liječenje od ovisnosti provjeriti je li podnositelju pravodobno osiguran nužan medicinski tretman u zatvoru, te je li podnositelj liječen na odgovarajući način i bez zamjenske terapije. Međutim, ništa ne ukazuje na to da su njemačke vlasti ispitale potrebu za zamjenskom terapijom, s obzirom na uvjete predviđene mjerodavnim domaćim zakonodavstvom i medicinskim smjernicama.

S obzirom na navedeno, Sud je utvrdio da su njemačke vlasti propustile ispitati, s posebnom pažnjom i uz pomoć specijaliziranog liječnika, koja terapija bi za podnositelja bila najprikladnija te je zaključio da je pritom došlo do povrede čl. 3 Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

1.800,05 EUR – na ime troškova postupka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.